

Mötesanteckning

Datum 2020-03-06

Författare Carola Häggström

Webbinarium om logistiken i museernas magasin.

Datum: 2020-02-28

Föredragshållare:

- Personal från Nordiska museets sektion för föremålslogistik.
- Anna Javér från Sektor museer på kulturförvaltningen i Göteborgs stad.

Åhörare: Cirka 30 uppkopplade museer och andra yrkesgrupper inom branschen. Vi var totalt ca 60 deltagare vid webinariet.

Nordiska museet

Birger Ekornåsvåg Helgestad är chef för sektionen föremålslogistik vid tillhörande avdelning kulturhistoria på Nordiska museet. Tillsammans med sin personal berättade de om magasinlogistiken på Nordiska museet. Inom sektionen arbetar en sektionschef, tre logistiker, två fotografer samt en databaskoordinator.

Nordiska museet använder databasen Primus för att hålla ordning på förflyttningar av sina föremål, för att föremålen ska bli lätta att lokalisera och tillgängliga. Målet är att alla föremål ska vara inventerade, fotograferade och ha en placering i magasinet. De lägger in all information som genereras kring ett föremål i databasen. Det är viktigt att föremålen är märkta på ett enhetligt sätt. Märkningen anpassas efter föremålet för att den inte ska skada föremålet, den ska vara tydlig och tillgänglig på föremålet i magasinet. Det ska vara lätt att hitta märkningen i magasinet utan att behöva flytta runt en massa saker först. Det ska även gå att identifiera föremål med hjälp av de fotografier som finns i primus. Fotograferna som arbetar i sektionen dokumenterar alla föremål och dess särskilda kännetecken, till exempel märkning från tillverkningen. Bilderna sparas i Primus, manuellt eller via massinläggning av bilder. Efter en efterkontroll av beskrivning, nummer och rättigheter i Primus publiceras vissa bilder i "Digitalt museum".

I sektion Föremålslogistikens arbetsuppgifter ingår även magasinarbete med föremålshantering, magasinplanering inventering och omflyttningar. Man har tittat på långtidsförvaringar och tar numera bort allt plastmaterial i magasinet, till exempel Ethafoam, på grund av vinägersyndromet (plasten bryts ner). Man arbetar med föremålens placering i magasinen, för att ytan ska användas så effektivt som möjligt samtidigt som föremålen ska ha en bra avlastning. Till exempel innebär det att man beslutat sig för att lägga golvvur ner istället för att

förvara dem stående. De förvarar alla föremål i samma kategori inom samma område, så långt det går. I de fall det finns föremål med extrema mått kan dessa förvaras på en annan plats, för att göra förvaringen effektiv.

De inventerar fortlöpande magasinen för att uppdatera databasen och flyttar för närvarande 150 000 olika poster, vilket kräver planering i logistiken för att undvika överraskningar. Sektionen hanterar även alla besök i magasinen. De loggar alla föremål som tas fram och det är alltid två personal som följer med vid externa besök i magasinen. Alla förfrågningar om uttag ur magasin görs via ett "beställningssystem" där personal vid sektionen går igenom och planerar förfrågningar dagligen.

Angående säkerheten så används olika skalskydd beroende på deras ekonomiska och kulturhistoriska värden. De mer värdefulla föremålen har flera skalskydd.

Sektionen Föremålslogistik hanterar och styr klimatanläggningen själva i magasinen, i visst samarbete med fastighetsskötarna. Vissa föremål förvaras i kylrum för att minska risken för skadedjur, till exempel föremål av skinn och ull. De övervakar skadeinsekterna med insektsfällor, tillsammans med konservatorerna, och fryser föremål vid angrepp, men även i förebyggande syfte, samt efter utställning. Föremålen fryses i -30 grader i en vecka.

Personalen i sektionen hanterar in- och utlån, packar allt själva, säkrar lasten men anlitar externa transportörer. Om ingen kurir åker med föremålen under en transport skickar de alltid med kvitteringslistor för att säkerställa att allt kommer fram som det ska. All fakta kring transporten och hanteringen av föremål loggas i ett transportdokument, i Excel, och sparas i Primus. Via ett särskilt nummer går det att spåra alla excel-dokument till objekten i Primus.

Innan de påbörjar arbetet med en utställning genomför de alltid en risk- och konsekvensanalys kring projektet. Det kan handla om vilka tunga föremål som kommer att ställas ut, var de ska placeras samt vilken personal som finns på plats för att genomföra hanteringen. Innan en utställning kan plockas ner ska den dokumenteras och informationen sparas sedan i en särskild mappstruktur i Primus tillsammans med all annan information kring hanteringen av föremålen.

Presentationen avslutas. Alissa, som leder mötet, berättar att andra använda titlar som används istället för logistiker är magasinshövding, magasinshövding, rustmästare, förrådsförvaltare.

Sektor museer, kulturförvaltningen i Göteborgs stad

Anna Javér berättade om en flytt av en industrihistorisk samling. Anna Javér arbetar som magasinssamordnare, Sektor museer på kulturförvaltningen i Göteborgs stad, som är Sveriges största kommunala museiorganisation. Organisationen förvaltar 1,2 miljoner objekt och över 4 miljoner fotografier och dokument. Fokus på föredraget var på logistiken kring flytt av industrihistorisk samling och de frågor som finns inför flytten till nya magasin.

Generellt sett är magasinshallarna gamla och inte ändamålsenliga, oavsett om de är placerade i kommunens egna museer eller de lokaler som hyrs av privata hyresvärdar. Anna berättade att organisationen ständigt arbetar med att öka brandsäkerheten i byggnaderna och uppgraderar lås för att öka säkerheten mot inbrott och stöld. När det gäller vattenläckor och skadedjur är de mer maktlösa eftersom byggnaderna är gamla och otäta.

Under 2018 blev den Industrihistoriska samlingens magasin uppsagda och organisationen ställdes inför helt nya utmaningar. De var tvungna att arbeta snabbt och lösningsorienterat med att planera en flytt, med fokus på placeringar.

Samlingen består bland annat av hela fabriksmiljöer som SJs snickeriverkstad, ett bageri och en sömnadsateljé. Det finns grafisk industri, varvshistoria, livsmedelsindustri, textilindustri och verkstadsindustri. Jubileumsutställningens teknikhistoriska objekt från basnäringarna i Västsverige under 1800-talet blandas med datorer och kontorsmaskiner, radioteknik, fordon- och transport och kommunikationsteknik. Samlingen hade tidigare genomgått flera flyttar. 1982 flyttades samlingen från Götaplatsen till Apotekarnes vattenfabriker i Gårda. 1993 slogs museet ihop och blev en del av Göteborgs stadsmuseum och i samband med det flyttades de utställda objekten på Gårda ner till stadsmuseets stora magasinshallar på Polstjärnegatan. Flytten 1993 gjordes med god organisation och gott om både personal och tid för planeringen. Det gjorde att man hade tid att gå igenom objekt för objekt och både fotografera, samla in information, registrera och därefter packa objekten och föra in informationen i databasen. 2004 genomfördes en andra flytt från Gårda och denna gång till nya magasin på Polstjärnegatan. Denna gång tömdes gårdshuset, garaget och källarplan på Gårda. Magasin med många oregistrerade och en hel del mögel- och fuktskadade objekt. Vid denna flytt var man betydligt färre i personalen och hade kortare med tid på sig att genomföra flytten. Vid nedpackningen separerades sorteringar av föremål och många objekts sammanhang gick förlorade. Alla föremål som

flyttades packades på pallar och innehållet i pallarna noterades på handskrivna packlistor ordnade efter pallnummer. Såväl registrerade som oregistrerade föremål listades. Tyvärr skrevs inte listorna in i Excel och fördes heller inte in i databasen Carlotta. Detta skapade ett problem inför nästa flytt.

På grund av att Göteborg växer och nya platser i staden blir ekonomiskt intressanta för exploatering. Därför blev två av kulturförvaltningens hyreskontrakt, motsvarande 1660 m² med föremål i höglagerställ, uppsagda 2018. Två stora magasin på Polstjärnegatan behövde snabbt tömmas. Detta var huvudsakligen det material som flyttades från Gårdas uthus, garage och källare 2004. Det mesta stod fortfarande på pallar men många föremål är stora tunga objekt i många fall maskiner av varierande slag. De ingår som viktig del av förståelsen för Göteborg som industristad. Eftersom packlistorna från flytten 2004 inte fanns tillgängliga i Carlotta och tid för förberedelser var kort fick pallarna registreras på nytt i Excellistor. De hade en konservator som prickade av när pallarna lämnade det gamla magasinet och som mailade den avprickade excellistan till en kollega på plats i det nya magasinet som prickade av när föremålen togs emot där. I slutet av dagen uppdaterade de listorna eftersom de inte alltid hade nätuppkoppling i magasinen. För att hantera och flytta de stora och tunga objekten, i de flesta fall maskiner av varierande slag krävdes det nästan alltid extern hjälp.

För delar av samlingen saknas liggare, informationen är ofullständig och de har otillräckliga resurser för registrering och dokumentation. De tog hjälp en extern industrian antikvarie för att identifiera vad som ska tillgängliggöras och hur samt för att få en bättre förståelse för samlingens sammansättning.

Samlingen flyttades till nya temporära lokaler på 2000 m² till en annan del av staden som utvecklas med logistikbyggnader. Detta är ekonomiskt attraktivt för nya intressenter. Sen de flyttade in förra året har de redan haft två olika hyresvärdar och de ser en överhängande risk för att samlingen kommer att behöva flyttas igen.

Det fanns många krävande objekt i flytten. Under augusti 2018 flyttades det drygt 1400 kollen varav 1100 pallar, 100 större maskiner och resten lösa kollen med allt från spadar till cyklar, från Polstjärnan till en ny lokalisering. Totalt över 11 000 föremål från Stadsmuseet, Sjöfartsmuseet Akvariet, Konstmuseet och Röhsska museet som nu är samlade i ett gemensamt externt magasin.

Under flytten insåg de att det fanns mycket skadligt och hälsovådligt material i samlingen. Det kan röra sig om tunnor fyllda med olja men också det faktum att många maskiner inte blivit tömda på olja eller att de till exempel innehåller asbest.

Lärdomar från flytten:

- Gör det ordentligt från början!
- Gör en tydlig plan. Förarbete bör påbörjas i god tid innan en flytt
- Förbättra, inte försämra samlingens status i samband med flytt
  - Försäkra sig om att kunskap inte förloras, objekt inte far illa, att sorteringsordning behålls och att hitta man vet var föremålen är
  - Upptäcka, notera och kanske åtgärda skador? Kan man passa på att packa isär registrerade och oregistrerade objekt som ligger blandat? Skilja ut specifika samlingars objekt? Passa på att registrera och gallra extra intressanta/ointeressanta objekt som annars inte hade noterats? Registrera och fotografera objekt som tidigare aldrig registrerats?
- Lägg in information digitalt direkt för att slippa tidsödande renskrivning
- Efterarbetet måste verkligen slutföras.
- Skriv ner hur flytten genomfördes och ta lärdom av den

Vägen mot nya magasin var inte rak men förhoppningsvis kommer landets finaste industrihistoriska samling en dag flyttas till ett permanent och inte temporärt magasin. Men hur det går med det projektet berättar hon mer om när politikerna tagit ett beslut. De hoppas få beslutet till sommaren.

Här avslutades presentationen.

Tips

Det finns en europeisk standard som heter "Nybyggnation för förvaring och användning av samlingar". Den finns att ladda ner kostnadsfritt under 2020 på SIS, Svenska institutet för standarder, om man skapar ett användarkonto hos SIS. <https://www.sis.se/produkter/hem-och-hushall-underhallning-sport/konstforemal-och-hantverksprodukter-kulturegendom-och-kulturarv/ss-en-168932018/>

Litteraturltips:

- [Riksantikvarieämbetets råd om städning i föremålsmagasin](#)
- [Moving collections : processes and consequences = Flytting av samlingar : prosesser og konsekvenser](#)
- [Museum storage and meaning : tales from the crypt](#)